

Evropa gubi energetske rat?

Visoke cene energije, izazvane prekidima u snabdevanju, neutralizovale su sankcije Zapada.. Industrija za industrijom se gasi u Evropi. Industrijski objekti i lanci snabdevanja koji koriste i proizvode energiju ne mogu se lako ponovo pokrenuti kada se jednom zaustave, komentariše njujorški berzanski list *City Journal*.

SADRŽAJ

EK: Manji prihodi energetske firme, štednja i razdvajanje cene gasa od struje	OVDE
Zemlje EU kritikuju predloge mehanizma solidarnosti Brisela	OVDE
Industrija kaže da je plan EU za rešavanje energetske krize slab	OVDE
Lehman Brothers kolaps evropske energetske industrije	OVDE
Eurelectric: Elektroenergetske firme pod "neviđenim pritiskom"	OVDE
Reuters: Kako su pozivi na maržu ugrozili evropske energetske kompanije	OVDE
City Journal: Evropa gubi energetske rat	OVDE
WSJ: Ministri EU pozivaju na smanjenje potrošnje energije za 10%	OVDE
Goldman vidi porast računa za energiju u Evropi od 2 biliona dolara do 2023.	OVDE
Evropski TSO i berze pozivaju na promenu pravila o cenama	OVDE
ACER će odlučivati o pravilima o maksimalnim i minimalnim cenama na tržištu električne energije	OVDE
Češka ograničila cene električne energije i gasa	OVDE
Britanija uvodi „Garanciju za cene energije“ za domaćinstva	OVDE
Mađarska vlada pokriva polovinu dodatnih troškova energije za MSP	OVDE
Vlada Slovenije ograničila cene lož ulja, zamrzla ekološki namet na cene goriva	OVDE
Proizvodnja energije iz uglja pada uprkos energetske krizi	OVDE
Prelazak sa gasa na naftu u proizvodnji struje dodaje tržištu 350K b/d nafte	OVDE
Rusija kaže da će izvoz prirodnog gasa u EU ove godine pasti za 33%	OVDE

EK: Manji prihodi energetskih firmi, štednja i razdvajanje cene gasa od struje

BRISSEL/STRASBURG - Predsednica Evropske komisije je 14. septembra u govoru o stanju Unije najavila da će početni paket vanrednih mera EU za smanjenje cena električne energije sadržavati tri elementa:

Plan za uvođenje obavezne uštede energije u vršnim satima;

Ograničenje viška prihoda elektrana koje ne koriste gas za proizvodnju električne energije;

Mehanizam solidarnosti za prikupljanje viškova profita kompanija za fosilna goriva (nafta, gas i uglj) tokom fiskalne 2022. godine.

U retkom potezu, Komisija je sakupila tri instrumenta u jedan zakonski tekst, o kojem će ministri energetike raspravljati i verovatno ga doraditi 30. septembra pre nego što on stupi na snagu.

Odobranje paketa će zahtevati kvalifikovanu većinu u Savetu i potpuno zaobići Evropski parlament. Cilj je pružiti trenutno olakšanje za potrošače i kompanije pod finansijskim stresom.

Preraspodela viška prihoda

“Firme koje proizvode struju uz niske troškove nikada nisu ni sanjale da će imati tolike profite. Zato predlažemo ograničenje njihovih prihoda”, rekla je Ursula von der Leyen (Leyen).

Prema sadašnjim pravilima graničnih cena, konačnu cenu električne energije određuje gas, najskuplje gorivo. To znači da elektrane koje ne koriste gas i imaju znatno niže troškove proizvodnje, poput vetroelektrana, solarnih panela i nuklearnih reaktora, ostvaruju višak prihoda.

"Ove kompanije ostvaruju prihode o kojima nikada nisu računali, o kojima nisu ni sanjali", rekla je von der Leyen tokom svog govora u sredu.

Komisija predviđa jedinstvenu gornju granicu u celoj EU kojom bi se deo ovih prihoda zaplenio i preusmerio prema vladama, koje bi onda bile obavezne da novac transformišu u podršku prihodima za ugrožena domaćinstva ili u regulisane tarife.

Granica bi bila postavljena na 180 eura po megavat-satu i odnosila bi se direktno na cenu električne energije koju stvara tržište. Sve što premašuje ograničenje će biti prebačeno u državnu kasu.

To znači da ako nekog dana ne-gasna elektrana prodaje struju po ceni od 250 eura po megavat-satu, vlada bi mogla prikupiti 70 eura po megavat-satu dodatnog prihoda.

Cene na tržištu električne energije menjaju se svaki dan pa se očekuje da će dobiti varirati. U danima kada cene padnu ispod 180 eura po megavat-satu, ograničenje ne bi važilo.

Prema nacrtu zakona, ograničenje bi se odnosilo na energiju vetra, solarnu, geotermalnu, hidroelektranu bez rezervoara, gorivo od biomase (isključujući bio-metan), otpad, nuklearnu energiju, lignit i sirovu naftu.

Komisija procenjuje da bi ta mera mogla doneti oko 117 milijardi eura dodatnih sredstava, ali je obračun rađen na godišnjoj osnovi i zakon bi trajao samo do marta 2023. Međutim, države članice bi je mogle produžiti ako smatraju da je to potrebno.

Državama koje su već uvele slične mere, poput Francuske, Španije, Portugala i Grčke, bilo bi dozvoljeno da nastave sa svojim programima ako slede isti cilj, rekli su zvaničnici EU.

Porez koji nije porez

U okviru takozvanog „mehanizma solidarnosti“, vlade će biti ovlašćene da nametne dodatni porez od najmanje 33% na dobit ovih kompanija u fiskalnoj 2022. godini – ali samo ako deklarirani profit predstavlja povećanje od 20% u odnosu na prosečne dobiti ostvarene u poslednje tri godine.

Kako je rečeno time će se prikupiti 140 milijardi eura za vlade da ih preusmere na pomoć preduzećima i građanima s rastućim računima za energiju, podsticaje za uštedu energije ili ulaganja u zelenu tehnologiju.

Zvaničnici u Briselu insistiraju da ta mera ne izjednačava porez na neočekivane prihode, čak i ako je njegova suština upadljivo slična i da će višak dobiti naplatiti poreske vlasti.

"To definitivno nije porez", rekao je visoki zvaničnik EU. "Pažljivo smo proverili pravni osnov."

Poreska politika zahjeva jednoglasnost država članica. Ali, kako je Komisija spojila tri instrumenta u jedan sveobuhvatni pravni tekst, meru o kompanijama za fosilna goriva mogla bi odobriti kvalifikovana većina – sve dok se njena zakonitost ne osporava na sudu.

"Vanredna vremena zahtevaju vanredne mere", rekao je zvaničnik, na insistiranje novinara da razjasni poređenja poreza na neplaniranu dobit.

Reuters upozorava da bi se plan mogao suočiti i sa drugim protivljenjem. Italijanski porez na neočekivani prihod uveden u martu 2022. trenutno se osporava na sudu.

Obavezujuće smanjenje potrošnje energije

Drugi predlog je obvezujući cilj smanjenja potrošnje električne energije, naročito u vreme vršnih opterećenja.

Plan za celu EU uveo bi obavezni cilj smanjenja potražnje za najmanje 5% u vršnim satima. U praksi bi to uticalo na tri do četiri sata radnim danom, procenjuje Komisija.

Državama će biti dozvoljeno da identifikuju svoje vršne sate, koje se obično dešavaju između 7:00 i 22:00, i da osmisle sopstvene mere za podsticanje smanjenja.

Pored toga, dobrovoljni cilj bi od zemalja tražio da smanje ukupnu potražnju za električnom energijom – kombinujući i vršne i vanvršne sate – za najmanje 10% do kraja marta.

Predsednica Komisije najavila je “temeljitu reformu” tržišta električne energije, na kojem se cena određuje prema najskupljem energentu iz kojeg se proizvodi, a to je već duže vreme gas.

“Sadašnji koncept tržišta električne energije nije pravedan prema potrošačima, oni bi trebali ubirati plodove od jeftinih obnovljivih izvora energije”, rekla je Von der Lejen.

Takođe je najavila da će Komisija raditi na novim pravilima za tržište gasa kako bi se ograničila velika volatilnost cena unutar jednog dana. “To je vrlo složeno i nimalo trivijalno pitanje”, kaže predsednica Komisija.

Neće biti ograničenja cena za uvoz gasa u EU, barem ne za sada

Komisija još uvek proučava prednosti i nedostatke ograničenja za gas i neće izneti nikakav zakonski predlog dok se interna procena ne završi, navodi Euronews.

Evropska komesarka za energetiku Kadri Simson izjavila je 14. septembra da i dalje proučavaju uticaj mogućeg ograničenja cene prirodnog gasa na snabdevanje EU.

Izvršna vlast strahuje da bi ograničenje cene gasa odvratilo izvoznike utečnjelog prirodnog gasa (LNG), fleksibilne robe koja bi se lako mogla preusmeriti u druge regije u svetu.

“Ulazimo u razgovore otvorenog uma, ali smo skeptični prema maksimalnoj ceni prirodnog gasa”, rekao je prošle nedelje norveški premijer Jonas Gar Store. „Maksimalna cena ne bi rešila osnovni problem, a to je da u Evropi ima premalo gasa.“

EU je takođe odložila raniji plan da ograniči samo cene ruskog gasa posle protivljenja zemalja srednje i istočne Evrope koje su bile zabrinute da će Moskva uzvratiti prekidom ono malo količina koje još uvek šalje bloku.

Cene gasa se trenutno kreću oko 200 eura po megavat-satu – preko šest puta više od nivoa registrovanog pre godinu dana.

Kao najskuplje gorivo potrebno za zadovoljavanje svih potreba za električnom energijom, gas određuje konačnu cenu električne energije. Uvođenjem ograničenja cena na uvoz gasa, računi za struju bi se veštački ograničili.

Zemlje EU kritikuju predloge mehanizma solidarnosti Brisela

BRISEL - Države članice raspravljale su o planovima u četvrtak i očekuje se da će narednih dana izneti amandmane na pravni tekst, piše *Financial Times*. Ministri energetike će se sastati kako bi usaglasili konačni predlog 30. septembra.

Ali nacionalne razlike rizikuju usporavanje dogovora o merama. Holandija ima liberalizovano tržište električne energije, što otežava naplatu nameta na proizvođače električne energije bez gasa. Luksemburg, Litvanija i Letonija, neto uvoznici električne energije, upozorili su da bez sopstvene proizvodnje električne energije neće dobiti nikakav vanredni prihod osim ako susedne zemlje ne podele deo oporezovane vanredne zarade svojih proizvođača.

Poljska je među državama koje su pokrenule pitanje neočekivanih poreza, koje je komisija nazvala "gornjom granicom prihoda" za negasne generatore električne energije i odvojenim nametom ili "solidarnim doprinosom" na najveće naftne i gasne kompanije-.

Predlozi za ograničenje cena za izvoz gasa i podršku likvidnosti energetskih kompanija izostavljeni su iz važećeg zakonodavstva.

Češka Republika, koja je rotirajući predsednik Saveta Evrope, zadužila je komisiju da osmisli mehanizme za ograničavanje cena gasa i proširi podršku za likvidnost energetskim kompanijama koje se suočavaju sa velikim zahtevima za kolateralom.

Komisija još uvek radi na tome kako obezbediti finansijsku podršku energetskim kompanijama. Radi na merama sa Evropskim bankarskim organom i Evropskom upravom za hartije od vrednosti i tržišta, ali države članice već iznose svoje ideje.

Ministri finansija početkom sledećeg meseca raspravljaće o idejama za "prekidač strujnog kola" koji bi zaustavio trgovinu energijom u vreme "prekomerne kolebljivosti cena". Slovenija je predložila plan, tvrdeći u podnesku u koji je uvideo *Financial Times* da "manipulatori tržišta" podižu cene.

"Francuska je saosećajna, ali Komisija i Nemačka su manje zainteresovane", rekao je jedan diplomata.

Industrija kaže da je plan EU za rešavanje energetske krize slab

BRISEL - Industrijske grupe upozorile su da paket hitnih mera Evropske unije za smanjenje troškova energije ne ide dovoljno daleko, i pozivaju Brisel da učini više na ukroćavanju cena gasa.

"Ove mere nisu dovoljne i neće spasiti energetski intenzivnu industriju aluminijuma od daljnjeg smanjenja proizvodnje, gubitka radnih mesta i mogućeg potpunog sloma", navodi se u saopštenju industrijske grupe European Aluminium.

Energetski intenzivan sektor pozvao je ministre energetike EU da preduzmu "dodatne mere" kada se sastanu 30. septembra kako bi pregovarali o planovima - posebno da se pozabave visokim cenama gasa.

Oprilike 70 posto evropske proizvodnje amonijaka zaustavljeno je od avgusta zbog rastućih cena gasa, saopštio je Fertilizers Europe. Plin je ključni sastojak u trenutnim metodama proizvodnje amonijaka.

Evropski lobi za sektor čelika Eurofer rekao je da planovi EU "ne uspevaju da obezbede pristupačne zalihe energije" i da je malo verovatno da će sprečiti smanjenje proizvodnje i privremena otpuštanja u sektoru.

Lehman Brothers kolaps evropske energetske industrije

BRISSEL - Kriza likvidnosti već je pogodila neke velike evropske elektroenergetske firme koje su gurnute u stečaj.

Početkom meseca, Finska i Švedska najavile su planove da ponude milijarde evra garancija za likvidnost energetskim firmama koje su pokleknule pod pritiskom rastućih cena gasa, piše Euractiv.

"Ovo poprima elemente nekog oblika Lehman Brothers-a energetske industrije", rekao je finski ministar privrede Mika Lintila, govoreći o kolapsu američke investicione banke, koji je pokrenuo globalnu finansijsku krizu 2008.

Druge evropske firme koje su morale biti spašene zbog problema s likvidnošću uključuju nemački Uniper i austrijski Wien Energie, dok će u Velikoj Britaniji Bank of England staviti na

raspolaganje 40 milijardi funti energetskim firmama koje se bore da ne odu u stečaj.

U Briselu je Evropska komisija rekla da je itekako svesna potrebe za obezbeđenjem garancija u energetskom sektoru.

U martu je Evropska komisija izmenila svoja privremena pravila o kriznim državnim podsticajima, dopuštajući nacionalnim vladama više prostora za podršku firmama pogođenim ratom u Ukrajini.

"Postoji posebna odredba za pružanje podrške likvidnosti, koja je do sada samo specifikovala mogućnost zajmova, a mi ćemo je proširiti procedurom za garancije", rekao je zvaničnik Komisije.

Fortum, finska energetska firma koja se i sama suočava s problemima likvidnosti, ukazala je u dokumentu s preporukom politike da je njihov fokus sada postići promene u regulativi evropske tržišne infrastrukture (EMIR) usvojene pre deset godina.

„Dok je Uredba o EMIR-u donesena nakon kolapsa Lehman Brothers-a s ciljem da se izbegne bilo kakva slična finansijska kriza, prilično ironično, visoka ograničenja navedena u Uredbi predstavljaju ozbiljne rizike za trgovinu derivatima energetskih proizvoda s pretnjom drugog oblika neizmirene isplate“, naveo je Fortum.

Eurelectric: Elektroenergetske firme pod "neviđenim pritiskom"

BRISEL – Sektor električne energije suočava se sa "savršenom olujom", s vrtoglavim cenama gasa koje pogađaju maže evropskih elektroenergetskih kompanija u trenutku kada je potrebno više od 100 milijardi evra ulaganja godišnje da bi se podstaknula zelena tranzicija, kaže industrija, a prenosi *Euractiv*.

Nebeske cene gasa ne samo da štete kupovnoj moći domaćinstava, već stavljaju i elektroenergetske firme pod "neviđeni pritisak likvidnosti", što pokreće "ekstremne takozvane zahtev za maržom" (ako novac na računu marže nije dovoljan za pokriće dnevnog gubitka klijent će dobiti poziv da nadoplati sredstva na račun marže kako bi se pokrio minus - eng. margin call - prim DD) , rekao je Kristian Rubi (Ruby), generalni sekretar Eurelectrica, udruženja elektroprivrede EU.

"Ako imate faktor povećanja cene od 10, onda odjednom imate ogroman niz zahteva za likvidnošću da pokrijete svoj kolateral. I to nije nešto od čega možete pobeći", rekao je za *Euractiv*.

Komunalna preduzeća prodaju većinu svoje električne energije godine unapred kako bi garantovala određenu cenu, u dogovoru koji od njih zahteva da polože "minimalnu maržu" na račun kao sigurnosnu mrežu u slučaju da ne izvrše obaveze pre nego što se energija proizvede i stvarno uđe na tržište.

Cene električne energije na veleprodajnom tržištu porasle su za 532% između januara 2021.

i avgusta 2022. zbog pada isporuka prirodnog gasa, prema Eurelectric-ovom Energetskom barometru (eng. Power Barometer), objavljenom 7. septembra.

"A to izaziva proporcionalno povećanje potrebe za kolateralom", rekla je Rubi.

Odbio je sa saopšti brojku o tome koliko predstavlja kolateralu, ali prema norveškom energetskom gigantu Ekinoru (Equinor), iznos kapitala potreban za pokrivanje tih trgovina dostigao bi najmanje 1,5 biliona dolara.

Drugi pokazatelj je količina likvidnosti na termiskim tržištima, koja je pala za 40%, rekao je Rubi. "A što to znači? To znači da ti enormni kolaterali plaše investitore. Niko nema kapacitet da se nosi se s ovim ogromnim kolateralnim zahtevima."

Nedostatak likvidnosti nije samo problem za energetske firme – takođe postoji rizik da se izbacili iz koloseka zelena tranzicija EU, koja zavisi od brze elektrifikacije krajnjih korisnika kao što su transport i grejanje.

Kako bi se ispunili ciljevi dekarbonizacije EU, godišnja ulaganja u nove kapacitete za proizvodnju čiste energije moraće dostići 98 milijardi evra između 2030. i 2050., saopštio je Eurelectric. A još 34-39 milijardi evra biće potrebno za nove mreže za distribuciju električne energije, dodaje udruženje.

"Iz tog razloga, ključno je podržati poverenje ulagača putem pouzdanog investicionog okvira pogodnog za poslovanje", konstatovao je Eurelectric, pozivajući vlade da "zastanu i razmisle pre nego što preduzmu tržišne intervencije koje potkopavaju poverenje ulagača".

Reuters: Kako su pozivi na maržu ugrozili evropske energetske kompanije

FRANKFURT - Sve veće cene struje i gasa uzdrmale su energetske kompanije širom Evrope, prisiljavajući komunalna preduzeća i trgovce da osiguraju dodatna sredstva od vlada i banaka za pokrivanje zahteva za maržom. (Ako trgujete putem računa za trgovanje na kredit kod brokera, tada ćete dobiti maržni poziv ako vrednost novca ili vrednosnih papira na vašem računu padne ispod određene razine – prim DD).

U nastavku *Reuters* objavljuje pregled kako se došlo do ove tačke:

POJAVLJIVANJE RIZIKA?

Evropa ima hiljade energetskih firmi koje rade na liberalizovanom tržištu električne energije i prirodnog gasa sa ciljem da obezbede garantovane konkurentne cene.

Znakovi tržišne napetosti počeli su se pojavljivati brzo 2022. s neviđenim skokom evropskih cena gasa i električne energije zbog skupa faktora, uključujući visoku postpandemijsku potražnju za energijom, rezove u snabdevanju ruskim gasom posle izbijanja rata u Ukrajini i neobično niskih cena nuklearne i hidroenergije.

Kako bi upravljali rizikom, nekoliko proizvođača prodaje deo svoje energije do tri godine

unapred na berzama, ali to takođe zahteva polaganje sigurnosnih depozita kako bi se zajamčila buduća isporuka u slučaju neplaćanja. Ti depoziti - poznati kao margin calls - naglo su porasli u skladu s cenama, ostavljajući nekoliko firmi pred bankrotom jer ne mogu dovoljno brzo pronaći gotovinu.

Kako bi se izbegle nesolventnosti, vlade i regulatori sada se uključuju kako bi pomogli u osiguravanju pristupa svežem novcu.

ZAŠTO PROMENLJIVE CENE KOŠTAJU NOVAC?

Veleprodajna i berzovna tržišta robe kao što su gas, struja, uglj i nafta zahtevaju avanse od komunalnih preduzeća kako bi pokrile otvorene obaveze, koje rastu kada postoje neuobičajeno velike fluktuacije cena.

Prodaja buduće proizvodnje unapred zahteva plaćanje sigurnosnog depozita ili marže kupcima u slučaju da proizvođač ne može isporučiti. Nakon što je isporuka primljena, proizvođač dobija svoj novac natrag.

Nemački referentni ugovor o električnoj energiji za 2023. porastao je na rekordnih 1.050 evra po megavat satu (MWh) krajem avgusta, 14 puta više od nivoa od pre godinu dana.

Referentne evropske cene gasa porasle su do 340% u godinu dana.

KOLIKA JE ŠTETA?

Norveška energetska grupa Equinor procenjuje da evropskim (bez Britanije) firmama treba najmanje 1,5 biliona evra da pokriju troškove svoje izloženosti rastućim cenama gasa i struje.

KOGA BOLI, KOGA NE?

Evropska energetska kriza uzela je najveći danak firmama kojima su potrebne sirovine za fosilna goriva i bilo je lakše upravljati onima s više obnovljivih izvora energije u svom portfelju.

Generalno, oni s većim finansijskim rezervama bolje su zaštićeni od srednjih i manjih operatera za proizvodnju električne energije ili firmi s velikim trgovačkim aktivnostima.

Međutim, veliki igrači s velikim prodajnim pozicijama osećaju pritisak, među njima finski Fortum i švajcarska energetska firma Axpo, a obe sada dobijaju finansijske garancije od svojih vlada.

Najveći britanski snabdevač energije Centrica navodno traži sveži novac od banaka, dok je danski energetska trgovac Danske Commodities osigurao dodatna sredstva od norveške firme Equinor.

U međuvremenu, najveći nemački proizvođač RWE ima tri sindikalizovana zajma u ukupnom iznosu od 8 milijardi evra za osiguranje terminkih transakcija i ima mešoviti portfelj koji smanjuje izloženost skupom plinu.

UHVAĆENI IZMEĐU?

Osim zahteva za maržom s berzi, najveći uvoznici i preprodavci gasa bore se s gubitkom jeftinog gasa iz Rusije i potrebom kupovine zamenskih količina na spot tržištu po povišenim cenama.

Na primer, Uniper - najveći nemački uvoznik ruskog gasa - potrošio je svoje novčane rezerve nabavljajući gas na skupom spot tržištu nakon što je Moskva smanjila dotok u Nemačku, što je primoralo Berlin da u julu obezbedi pomoć od 15 milijardi evra.

Ali taj paket pomoći, koji je narastao na 19 milijardi evra, više nije dovoljan i Uniper kaže da će vlada možda morati da preuzme kontrolni udeo.

Uniper se oslanjao na dugoročne ugovore o snabdevanju s Gaspromom koji su sada pod znakom pitanja, izazov koji sada takođe pogađa SEFE - ranije poznat kao Gazprom Germania - i EnBW podfirmu VNG.

Nasuprot tome, konkurent RWE rekao je da razmatra snošenje sopstvenih gubitaka i da se ne vraća na jemačke odredbe za pomoć operaterima putem naknade za gas koja se naplaćuje svim potrošačima od 1. oktobra.

VIŠE POMOĆI NA PUTU?

Evropsko telo za vrednosne papire i tržišta (ESMA), evropski nadzornik tržišta koji reguliše klirinške kuće koje određuju nivoe marži, rekao je da aktivno razmatra šta bi mogao da učini kako bi pomogao s kolateralom, kao i da razmatra takozvane prekidače ili privremene zastoje o trgovanju energetskim ugovorima ako cene zabeleže velike pomake.

Evropska komisija zatražila je da ESMA do 22. septembra predstavi opcije za proširenje popisa prihvatljivih kolaterala osim gotovine, kao i uslove pod kojima se mogu prihvatiti bankovne garancije.

Marža se knjiži u obliku gotovine, ali neki zvaničnici industrije bi bezgotovinske alternative kao što su akreditivi ili garancije svojih banaka, uobičajeni oblik kolaterala na američkom tržištu nafte, ali koje je teško koristiti u Evropi zbog strogih pravila marže.

City Journal: Evropa gubi energetska rat

NJUJORK - Ratovi se vode na mnogim frontovima. Za sada ruski predsednik Vladimir Putin pobeđuje u energetska ratu, komentariše njujorški **City Journal** i dodaje:

Visoke cene energije, izazvane prekidima u snabdevanju, neutralizovale su sankcije Zapada. Stanje tekućeg računa Rusije je rekordno visoko. Industrija za industrijom se gasi u Evropi. Britanija je u strahu od potencijalnog zatvaranja 60 posto svoje energetska intenzivne proizvodnje. Nemačka i većina Evrope su na istom putu.

Pitanje decenije će biti kako obnoviti evropsku industrijsku infrastrukturu. Industrijski objekti i lanci snabdevanja koji koriste i proizvode energiju ne mogu se lako ponovo pokrenuti kada se zaustave.

S obzirom da su cene gasa i struje porasle za čak 1.000 posto, računi za gorivo za proizvodnju čelika, aluminijuma, stakla ili gnojiva u Evropi daleko premašuju ono za što se konačni proizvodi mogu prodati – otuda i zatvaranja.

Sav ovaj ekonomski masakr proizilazi iz toga što Evropa gubi samo 5 posto svog ukupnog snabdevanja energijom. Većina tog gubitka dolazi od ukupnog pada dostupnog prirodnog gasa od 20 posto, koji sam po sebi čini oko jednu četvrtinu ukupne energije EU. Taj jaz se ne može zatvoriti povećanjem hvaljenih evropskih obnovljivih izvora energije, navodi njujorški berzanski magazin.

Evropa nema mnogo opcija da se izbori sa trenutnom nestašicom. U suštini sve što se može brzo uraditi je urađeno: instaliranje plutajućih terminala za uvoz utečnjene prirodnog gasa (LNG), reanimacija starih elektrana na uglj, očuvanje nuklearnih elektrana koje su bile predviđene za gašenje, prebacivanje mnogih industrijskih kotlova sa prirodnog gasa na zamenljivo ulje, i slanje simboličnih poruka o smanjenju potražnje putem hladnih tuševa i prigušivanja svetla. Preostale evropske kratkoročne alternative sada su brutalna kombinacija više gašenja, potpunog racionalizacije, ogromnih inflatornih subvencija za građane i pomoći za industriju. Neki već govore o nacionalizaciji kritičnih industrija.

Ono što mnogi kreatori politike tek treba da shvate, ili priznaju, jeste da su energetske politike poslednjih decenija bile omogućene zavisnošću od ogromnih količina jeftinih konvencionalnih ugljovodonika iz Rusije.

Posledice te energetske politike bile su razotkrivene pre izbijanja rata u Ukrajini. Cene nafte su već tada bile u rasponu od 100 dolara po barelu. Cene prirodnog gasa i struje doživele su sličan skok od 1.000 posto krajem 2021. godine, kada je severna Evropa iskusila nedelju bez daška vetra.

Egzistencijalno ekonomsko pitanje s kojim se Evropa suočava nakon prvog energetskog rata u dvadeset prvom veku je, dakle, može li kontinent u potpunosti obnoviti mnoge od energetske intenzivnih industrija koje su već zatvorene ili se suočavaju sa zastojećima. Da li će takva preduzeća odlučiti da rizikuju ulaganje kapitala da bi se ponovo otvorila uključuje nagađanja o tome da li će predvidljive isporuke energije biti pouzdane i jeftine. Ako se odgovor

pronađe na lokacijama u Aziji, Africi, pa čak i Rusiji, tamo će migrirati ti lanci snabdevanja, poslovi i ekonomske koristi, konstatuje City

Journal i poentira:

Kreatori evropske politike do sada bi trebalo da znaju da zavisnost od tehnologija obnovljivih izvora energije umesto ugljovodonika zahteva odgovor na osnovno pitanje: Kako privreda skladišti dovoljno energije da preživi uobičajene celonedeljne prirodne periode bez vetra ili sunca - ili dže poremećaje koji proizlaze kako iz prirodnih, tako i katastrofa izazvanih greškom čoveka i geopolitičko uplitanje? Znamo odgovor za konvencionalnu energiju.

WSJ: Ministri EU pozivaju na smanjenje potrošnje energije za 10%

BERLIN - Sastanak ministara energetike EU u prošli petak je predložio da svaka zemlja EU implementira strategije za smanjenje ukupne potrošnje električne energije za najmanje 10 posto, objavio je *Wall Street Journal*.

EU bi takođe trebalo da smanji potrošnju električne energije za najmanje 5% tokom vršnih sati, navodi se u nacrtu dokumenta koji je video WSJ.

EU je ranije ovog leta zatražila od svojih članica da smanje potrošnju prirodnog gasa za 15 posto od ove jeseni do zime.

Iako je u početku bio zahtev, ostavio je otvorena vrata da postane obavezan ako se ukaže potreba.

Okvir smanjenja gasa od 15 posto mogao bi se primeniti i na plan smanjenja potrošnje električne energije od petka za 10 posto, rekli su ministri u petak.

Prema WSJ-u, čini se da plan racionalizacije električne energije ima podršku mnogih država članica.

Goldman vidi porast računa za energiju u Evropi od 2 biliona dolara do 2023.

LONDON - Računi za energiju (struja/gas) za evropska domaćinstva će porasti za 2 biliona eura na svom vrhuncu početkom sledeće godine, naglašavajući potrebu za vladinom intervencijom, ocenjuju analitičari komunalnih preduzeća finansijskog kolosa Goldman Saks (Sachs).

Na svom vrhuncu, računi za energiju predstavljajuće oko 15 posto evropskog bruto domaćeg proizvoda, napisali su u nedelju analitičari u noti investitorima, prenosi Bloomberg.

U 2023. tipično evropsko domaćinstvo moglo bi potrošiti čak 500 eura mesečno na račune za energiju, prema Goldman Sachs-u. To bi predstavljalo više od trostruko povećanja troškova u 2021. godini, kada su prosečni računi za energiju iznosili 160 eura.

Ovaj scenario objašnjava verovatnoću da će se dotok ruskog gasa u Evropu smanjiti, ali neće biti trajno zatvoren. Međutim, ukoliko se ruski tokovi u Evropu svedu na nulu, mesečni računi za energiju mogli bi dostići i do 600 eura.

Vladine intervencije da bi se izbegle najgore posledice energetske krize mogle bi biti potrebne, uključujući mogući "tarifni deficit" koji bi rasporedio troškove viših računa za

energiju u narednih 10 do 20 godina, smatraju analitičari Goldman Sachs.

Goldman je preporučio dalje vladine akcije – uključujući mogući "tarifni deficit" koji bi rasporedio troškove viših računa za energiju u narednih 10 do 20 godina, i više ulaganja u obnovljive izvore energije – kako bi se izbegle najgore posledice energetske krize.

Analitičari su procenili da bi veće investicije u obnovljive izvore ili izvore energije s niskim udelom ugljenika – uključujući hidroenergiju, solarnu energiju, vetar, pa čak i nuklearnu energiju – mogle dovesti do pada cena računa za energiju od 75% u poređenju sa sadašnjim nivoima, kao i zadržati buduće troškove energije stabilnijim.

Ali, analitičari Goldmana su takođe primetili da se proces neće dogoditi preko noći, zbog vremena potrebnog za dobijanje dozvola i izgradnju infrastrukture.

"Verujemo da će napredak u investicijama (u OIE) biti postepen i da će rast nastaviti da se ubrzava do kraja decenije", napisali su analitičari, procenjujući da će EU do 2030. godine morati da uloži preko 1 bilion evra kako bi ispunila svoje trenutni ciljevi u oblasti obnovljive energije.

ACER će odlučivati o pravilima o maksimalnim i minimalnim cenama na dan unapred i unutar dnevnom tržištu električne energije

LJUBLJANA - Jedinstvena evropska tržišta električne energije za dan unapred i unutar dana imaju automatski mehanizam prilagođavanja maksimalne cene u slučaju izuzetno visokih cena. S obzirom na visoke cene na tržištima električne energije, ACER je pozvao na reviziju metodologije koja reguliše automatsko povećanje granice cena.

ACER smatra da je pregled metodologija na kojima se temelji mehanizam automatskog prilagođavanja visoki prioritet. Cilj revizije je ograničiti učestalost povećanja maksimalne klirinške cene na spot tržištima, omogućavajući potrošačima i učesnicima na tržištu da se postupno i bolje prilagode situaciji oskudice na tržištu.

ACER u **saopštenju** od 19. septembra navodi da formalno ima šest meseci da donese odluku, ali Agencija ima za cilj da svoj pregled završi mnogo brže.

Javne konsultacije ACER-a traju od 19. septembra do 9. oktobra 2022. godine.

ACER također poziva zainteresovane subjekte na javnu radionicu 3. oktobra 2022.

Agencija ukazuje da do skokova cena može doći češće ako nije dovoljno prekograničnih interkonektorskih kapaciteta stavljeno na raspolaganje za trgovinu i/ili odgovor na potražnju nije doveden na tržište.

Stoga ACER poziva Operatore prenosnog sistema (TSO) da obezbede dovoljan kapacitet između zona dostupnih za trgovinu i učesnike na tržištu kako bi na tržištu pružili značajan odgovor na potražnju.

Evropski TSO i berze pozivaju na promenu pravila o cenama

HELSINKI - Evropski operatori prenosnog sistema (TSO) i berze električne energije pozvali su EU da promeni mehanizam koji se koristi za podizanje gornje granice tržišne cene električne energije u pokušaju zaštite potrošača i sigurnosti snabdevanja, saopštio je 9. septembra finski mrežni operater Fingrid.

Zahteva se zamrzavanje tzv. mehanizma automatske maksimalne korekcije cena koji se primenjuje u slučaju visokih cena.

"Podizanje gornje granice cena u trenutnoj vanrednoj situaciji na tržištu električne energije je zabrinjavajuće i prete povećanjem haosa", naveo je Fingrid u izjavi.

Kako bi se situacija smirila, treba odustati od primene mehanizma automatskog povećanja plafona cena, dodaje se.

Fingrid je naveo da su mrežni operateri i berze poslali zajedničko pismo Evropskoj komisiji i EU agenciji za saradnju energetskih regulatora (ACER).

Britanija uvodi „Garanciju za cene energije“ za domaćinstva

LONDON - Od 1. oktobra, Velika Britanija uvodi novu „Garanciju cene energije“ posle koje će tipično domaćinstvo u Ujedinjenom Kraljevstvu sada plaćati prosečno £2.500 (€2.850) godišnje za energiju (struja/gas) u sledeće dve godine.

UK Government

ENERGY PRICE GUARANTEE

From the 1st October
a typical household
will not pay more than

£2,500

per year for their energy bills
(for two years)

To će prosečnom domaćinstvu uštedeti najmanje 1.000 funti godišnje na temelju trenutnih cena energije i dodatak je popustu na računima za energiju od 400 funti (€456) za sva domaćinstva. To se odnosi na sva domaćinstva u Velikoj Britaniji i Severnoj Irskoj, a snabdevačima će se iz budžeta plaćati razlika do komercijalne cene energije.

Preduzeća i organizacije javnog sektora dobiće jednaku pomoć tokom zime. Paket uzima u obzir privremeno uklanjanje zelenih nameta, u vrednosti od oko £150 (€171), s računa domaćinstava, a zameniće postojeće ograničenje cene energije, što će biti nadoknađeno iz budžeta. Pošto preduzeća nisu imala koristi od dosadašnjeg sistema gornje granice cena energije i nisu uvek u mogućnosti da poprave svoju cenu energije kroz fiksne ugovore, mnoga javljaju o predviđenom povećanju troškova energije za više od 500%.

Češka ograničila cene električne energije i gasa

PRAG - Češka vlada 12. septembra donela odluku o ograničavanju cena električne energije i prirodnog gasa kako bi zaštitila domaćinstva od rastućih cena na tržištu, rekao je premijer Petr Fiala.

“Garantujemo visine cena. Svi će znati koliko će plaćati, i biće nemoguće da neko plati mnogo skuplje nego prošle godine”, rekao je Fiala (foto) na konferenciji za medije.

Cene električne energije za domaćinstva ograničiće se na 6 čeških kruna (0,24 eura) po kilovatsatu i 3 krune za gas, a takve cene će se primenjivati od novembra.

Češke cene električne energije, kada se u njih uračunaju i porezi, biće oko 200 eura po megavatsatu, što je nivo cene spomenut u predlogu Evropske komisije za cene izvora energije koji nisu na gas.

Vlada će omogućiti da i javni sektor, uključujući bolnice, opštine i škole, imaju garantovane cene energenata.

Ministar finansija Zbinek Stanjura rekao je da će ograničavanje cena državu koštati oko 130 milijardi kruna sledeće godine, a paket mera finansiraće se dodatnim porezima za sektor proizvodnje energije, rafinerije nafte, banke i trgovce gasom i električnom energijom.

Mađarska vlada pokriva polovinu dodatnih troškova energije za MSP

BUDIMPEŠTA -- Mađarska vlada će takođe pokriti 50 posto dodatnih troškova energije za mala i srednja preduzeća, te pokrenuti program "zaštite fabrika", ali će detalji o tome biti objavljeni naknadno, rekao je u prošlu subotu Gergeli Guljaš (Gergely Gulyas), šef kabineta premijera.

Kako bi se uštedela energija zimi, vlada je odredila maksimalnu sobnu temperaturu u srednjim školama na 18 stepeni Celzijusa, baš kao i u javnim zgradama, dok će se nastava u osnovnim školama održavati na maksimalno 20 stepeni Celzijusa, rekao je Guljaš.

Kako prenosi *Xinhua*, Mađarska vlada je takođe odlučila da produži režim gornje granice cena goriva do 31. decembra

Vlada je uverena da će ovom, merom cene goriva u Mađarskoj ostati najjeftinije u Evropi, rekao je Guljaš.

Slovenija ograničila cene lož ulja, zamrzla ekološki namet na cene goriva

LJUBLJANA – Odlukom vlade Slovenije od 13. septembra cena ekstra lakog lož ulja reguliše se na isti način kao i za bezolovni motorni benzin i dizel gorivo od 95 oktana. Maksimalna dopuštena marža ograničena je na osam centi po litri.

Cena lož ulja regulisana je od početka novembra prošle godine do sredine maja ove godine, prenosi agencija *STA*.

Kako je nakon dopisne sednice saopšteno iz Vlade, odlučili su se na nastavak regulacije cena lož ulja s ciljem ublažavanja posledica energetske krize za građane pre početka sezone grejanja. Cena lož ulja od sada se izračunava na

temelju model cene prema formuli navedenoj u uredbi, stoji u saopštenju Vlade.

Vlada je na istoj sednici donela još jednu odluku o sniženju maloprodajnih cena naftnih derivata, privremenom obustavom plaćanja ekološke takse za dizel gorivo, motorni benzin, lož ulje i prirodni gas.

Proizvodnja energije iz uglja pada uprkos energetske krizi

LONDON - Uprkos rekordno visokim cenama prirodnog gasa i svetskoj energetske krizi, globalna proizvodnja električne energije iz uglja pala je u prvoj polovini godine, prkoseći predviđanjima.

Kao rezultat toga, emisije su takođe pale za 1% u prvoj polovini 2022. godine.

Ovi trendovi, analizirani u izveštaju S&P Global Commodity Insights koji 12. septembra citira *The Wall Street Journal*, pokazali su koliko je Kina važna za globalna energetska tržišta i kako potražnja pada kada se cene utrostruče.

Cene uglja dostigle su rekordnu vrednost početkom ove godine nakon ruske invazije na Ukrajinu i najave EU da će od avgusta prestati uvoziti ruski ugalj.

Međutim, najveći faktor manje proizvodnje električne energije na ugalj do sada ove godine bilo je značajno usporavanje ekonomskog rasta najvećeg svetskog potrošača uglja, Kine, koja

čini više od polovine svetske potrošnje uglja. Zbog obnovljenih blokada vezanih za COVID u proljeće 2022. i krize u sektoru nekretnina, kineska proizvodnja električne energije na uglj pala je u prvoj polovini 2022. za 1,2 posto u odnosu na isti period 2021., prema S&P Global Commodity Insights .

Ovo nije bila prognoza koju je Međunarodna agencija za energiju (IEA) dala u decembru 2021. godine, koja je procenila da će kineska proizvodnja električne energije na uglj porasti za 4,1% od 2021. do 2024. godine.

IEA je revidirala svoju prognozu rasta kineske potražnje za ugljem iz decembra 2021. u 2022. na stalnu potrošnju, uz pretpostavku da se "kineska ekonomija oporavlja u trećem i četvrtom tromesečju od značajnog usporavanja u drugom tromesečju".

Prema analizi Carbon Brief-a, zasnovanoj na zvaničnim brojkama i komercijalnim podacima, proizvodnja električne energije na uglj pala je za 4% na godišnjem nivou u prvoj polovini 2022. godine, ali je u julu i avgustu porasla zbog rekordnih toplotnih talasa i suša.

U EU i Velikoj Britaniji proizvodnja energije iz uglja skočila je za 13,6% u periodu januar-jul, prema Carbon Monitoru, dok je proizvodnja nuklearne i hidroenergije oslabila, a cene gasa dosegle rekorde. Ipak, povećanje potražnje za ugljem u Evropi ne pravi nikakvu razliku na globalnom nivou, budući da Evropa čini samo 5% globalne potrošnje uglja.

Kina je ključni faktor u globalnoj proizvodnji električne energije i emisijama iz uglja, a zdravlje kineske ekonomije će oblikovati trend globalne potražnje za ugljem ove i narednih godina.

Prelazak sa gasa na naftu u proizvodnji struje dodaje tržištu 350K b/d nafte

NJUJORK - Uprkos padu evropskih spot cena, cena prirodnog gasa je i dalje previsoka, otvarajući put za globalni prelazak sa gasa na naftu u industriji proizvodnje električne energije, piše *Oilprice*.

Rafinerije i energetske intenzivne industrije već dodaju oko 350.000 barela na dan (b/d) potražnje za naftom za potrebe sagorevanja mazuta i drugih naftnih derivata (umesto gasa).

Prema Platts Analytics-u, daljnja promena goriva u elektroprivredi mogla bi povećati potražnju za naftom za još 300.000 b/d u prvom kvartalu 2023. kada se očekuje da će cene gasa dostići vrhunac zbog smanjene ruske ponude.

Trenutno su referentne evropske i azijske cene LNG pet do šest puta veće od visokih vrednosti sumporom bogatog mazuta, što znači da većina kompanija za proizvodnju električne energije izbegava korišćenje gasa kad god je to moguće.

Rusija kaže da će izvoz prirodnog gasa u EU ove godine pasti za 33%

MOSKVA - Očekuje se da će ruski izvoz prirodnog gasa u Evropsku uniju ove godine opasti za 50 milijardi kubnih metara (bcm) - ili za trećinu prošlogodišnjeg obima - izjavio je u četvrtak potpredsednik ruske vlade Aleksandar Novak.

"Prema trenutnim procenama u Ministarstvu energetike, izvoz će se smanjiti za oko 50 milijardi kubnih metara", rekao je Novak na marginama događaja u Moskvi, prenosi *Interfax*.

Poređenja radi, prošle godine je izvoz ruskog gasa u EU iznosio oko 150 bcm, prema proceni Reutersa.

